

**MEĐUNARODNA INICIJATIVA MEĐUREGIONALNIH SINDIKALNIH
ODBORA (MR.S.O.)**

Riccione, 26.-27. listopada 2023.

ZAVRŠNI DOKUMENT

Italija je jedna od europskih zemalja koju pogađaju najbrojniji tokovi prekograničnih radnica i radnika. Ako se sagledaju ulazni i izlazni tokovi, našu državu zahvaća pojava prekograničnog rada sa Švicarskom, Francuskom, Austrijom, Slovenijom, Hrvatskom, Monakom, San Marinom, Vatikanom, Maltom. Samo da spomenemo najznačajnije slučajeve, u graničnom pojasu sa Švicarskom postoji više od 90.000 radnica i radnika s boravištem u Italiji, a koji svakodnevno prelaze granicu kako bi išli na posao na švicarskom teritoriju. U zapadnoj Liguriji je 6.500 prekograničnih radnika koji svakodnevno odlaze na posao u Kneževinu Monako ili u Francusku. Isto vrijedi za granicu sa San Marinom s 7.700 prekograničnih radnika koji pretežito dolaze iz regije Romagna i u manjem omjeru iz regije Marche. Tome treba dodati značajnu prisutnost prekograničnih radnika koji su aktivni u Italiji, a pretežito dolaze iz Hrvatske ili Slovenije – više od 10.000, koji uglavnom nisu legalizirani - i u manjem omjeru iz Švicarske, Francuske, San Marina i Austrije.

Od više od 1,5 milijuna prekograničnih radnica i radnika koji se nalaze u Europi, približno 120.000 se odnosi na talijanski teritorij. Značajna činjenica, dakle, koja pak i dalje ostaje nepoznata većini i koja, ovisno o trenutku i okolnostima, ponekad postaje predmetom velikih medijskih kampanja ili u potpunosti pada u zaborav. Iz tih razloga, naš prvi zadatak mora i dalje biti osvještavanje javnosti o tome da je prekogranični rad danas postao važan aspekt odnosa između Italije i pograničnih i susjednih zemalja. Isti predstavlja važan doprinos za razvoj Italije i tih zemalja i veliki resurs za gospodarstvo graničnih područja. Može se naime procijeniti da, sveukupno, plaće koje primaju talijanski prekogranični radnici iznose oko 5 milijardi eura, sredstva koja hrane našu unutarnju potrošnju i koja ukazuju na značajnu gospodarsku i socijalnu vrijednost pojave prekograničnog rada za našu državu.

Upravo zbog te osviještenosti CGIL, CISL i UIL Prekogranični radnici 2020. - zajedno s Udruženjem talijanskih pograničnih općina i uz sudjelovanje švicarskih sindikata UNIA i OCST -, usporedno s važnim pregovorima Italija-Švicarska za obnovu sporazuma o oporezivanju prekograničnih radnika, naporno su radili kako bi im se

pružila prilika za raspravu s Vladom, što je dovelo, po prvi put u našoj državi, do potpisivanja Memoranduma o razumijevanju od 23. prosinca 2020. u kojemu, osim što se uravnoteženo uređuju porezni propisi za prekogranične radnike koji su aktivni u Švicarskoj, s jedne strane se značajno unaprijeđuje porezni tretman za sve prekogranične radnike koji imaju boravište u Italiji putem povećanja neoporezive svote na 10.000 eura, odbitka socijalnih davanja i neoporezivanja dječjeg doplatka te, s druge, otvaraju se vrata za raspravu o pravima prekograničnih radnika po pitanju socijalne sigurnosti i o zakonskim propisima o radu, s ciljem uređivanja i uvođenja 'Statuta prekograničnih radnika' te pretvaranja istog u državni zakon. Statut koji bi postao referentna točka u garantiranju jednakog tretmana prekograničnih radnika, definirajući njihova prava na temelju mjesta zaposlenja, a ne boravišta radnika, što je nažalost često i dalje slučaj; Statut koji bi bio temelj za nastavak međunarodnih pregovora koji mogu dovesti do sporazuma koji specifično predviđaju uređenje prekograničnog rada.

Ako još danas na hrvatskoj i slovenskoj strani imamo samo 1.200 legaliziranih prekograničnih radnika od ukupno više od 10.000 osoba, čija velika većina ostaje dakle neprijavljena, bez ikakvih prava niti zaštite, uz posljedičnu štetu za Državu u smislu neplaćenih doprinosa i poreza, tome je razlog i to što porezni sporazumi s tim dvjema državama ne predviđaju specifično prepoznavanje prekograničnog rada i dakle ciljane odredbe koje uređuju oporezivanje dohotka tih radnika. Ako naša zemlja nastavi, unatoč jasno prepoznatoj diskriminaciji koja se istražuje i na europskoj razini, odbijati univerzalni dječji doplatok prekograničnim radnicima iz pograničnih ili susjednih zemalja, a koji su aktivni u Italiji, gdje plaćaju doprinose i porez isto kao i radnici s boravištem u toj zemlji, razlog tome je to što novo zakonodavstvo koje uređuje tu mjeru se usredotočuje na uvjet boravišta, a ne mjesta zaposlenja. No, jasno, prekogranični radnik nema boravište u državi zaposlenja, inače ne bi bio prekogranični radnik. K tome, ako naša Vlada ne bude definirala stabilnu zakonsku odredbu za prekogranični rad na daljinu, potpisujući odgovarajuće sporazume s uključenim zemljama, prekograničnom će radniku biti uskraćeno pravo na njegovo korištenje, ako ne promjeni primjenjivi sustav oporezivanja. A mogli bismo lako nanizati druge primjere.

Provođenjem Memoranduma o razumijevanju potpisanog s Vladom 23. prosinca 2020. u obliku zakona od 13. lipnja 2023. br. 83, napokon imamo uvjete da nešto promijenimo po pitanju zaštite i predstavnštva prekograničnih radnica i radnika, nadopunjujući važan posao koji je obavljen u raznim pograničnim područjima uz

pomoć novo raspoloživih državnih instrumenata, a prije svega uspostave – sada nadohvat ruke - ‘Međuministarskog okruglog stola’ za definiranje Statuta prekograničnih radnika, na kojem će sudjelovati predstavnici Ministarstva rada i socijalnih politika, Ministarstva gospodarstva i financija i Ministarstva vanjskih poslova i međunarodne suradnje, predstavnici pograničnih lokalnih uprava i predstavnici najreprezentativnijih sindikalnih organizacija.

Isto toliko važno je potpisivanje Memoranduma o razumijevanju od 5. travnja 2022. kojim se uspostavlja ‘Stalno tijelo za raspravu sa socijalnim partnerima’ u sklopu mreže EURES Italija, s ciljem poboljšanja uvjeta za mobilnost prekograničnih radnica i radnika i promicanja i jačanja prekograničnih partnerstava.

Otud potreba da, svi zajedno, definiramo koje su još uvijek otvorene glavne kritičke točke te damo svoje prijedloge.

Od Vlade i lokalnih institucija tražimo:

1. kao što je već započeto u određenim važnim pograničnim područjima, da se uspostavi ‘Državni opservatorij’ tržišta prekograničnog rada s ciljem godišnjeg sastavljanja ciljanog izvještaja posvećenog monitoriranju te pojave i prepreka za mobilnost takvih radnika, kako bi se nadoknadio nedostatak primjerenog i ažurnog znanja o toj pojavi i što bi nam omogućilo da podijelimo zajedničke inicijative koje se mogu poduzeti na tom području;
2. da izričito prepoznaju u svim poreznim sporazumima koji se potpisuju s pograničnim ili susjednim zemljama specifični slučaj prekograničnih radnika ili da u tom smislu izmijene već postojeće, uvođenjem *ad-hoc* odredbi koje će regulirati oporezivanje dohotka u skladu s njihovim specifičnim stanjem, što danas nedostaje, kao u slučaju primjerice bilateralnih sporazuma za izbjegavanje dvostrukog oporezivanja koje su potpisale Hrvatska i Slovenija;
3. da isprave trenutno važeće propise o jedinstvenom, univerzalnom dječjem doplatku, prepoznajući puno pravo prekograničnih radnica i radnika koji su zaposleni u Italiji da ga prime i primjenjujući upravne postupke koji omogućuju prekograničnim radnicima s boravištem u Italiji, a koji su aktivni u pograničnim ili susjednim državama, da prime eventualnu razliku koja im pripada, otklanjajući tako očitu povredu europskog prava ili bilateralnih sporazuma o socijalnoj sigurnosti, te da izmijene trenutno zakonodavstvo koje

ograničava ostvarivanje socijalnih prava za prekogranične radnice i radnike obzirom da se isto bazira na uvjetu boravišta;

4. da potpišu europski Okvirni sporazum o radu na daljinu koji je stupio na snagu 1.srpnja 2023. za zemlje supotpisnice, koji omogućuje da se zadrži zakonodavstvo vezano uz socijalnu sigurnost zemlje u kojoj je radnik zaposlen, u slučaju rada na daljinu iz države u kojoj radnik ima boravište, pod uvjetom da rad na daljinu ostane ispod granice od 50% ukupnog radnog vremena, te, posljedično, da se usklade s tom granicom i odredbe vezane uz oporezivanje, omogućujući tako efektivno korištenje prava na rad na daljinu i za prekogranične radnike;
5. da se odbaci nova i kontradiktorna odredba koja je sadržana u nacrtu budućeg proračunskog zakona, koji predviđa davanja od 3 do 6 posto na neto plaću prekograničnih radnica i radnika, s paradoksalnom posljedicom da im se tako zapravo oduzima to što smo teškom mukom postigli potpisivanjem Memoranduma o razumijevanju vezano uz novi sporazum koji se odnosi na oporezivanje prekograničnih radnika. Dok je, s jedne strane, pomoću Sporazuma očuvano ekskluzivno oporezivanje u Švicarskoj za 'stare prekogranične radnike', s druge Vlada od njih traži da plate do 6% njihovih primitaka za zdravstvenu skrb. Kako smo se napokon izborili za to da imamo mjesto za raspravu o tretmanu prekograničnih radnika, bili bismo očekivali da ćemo na takvom forumu raspravljati o tom iznenadnom zahtjevu Vlade, koji nikako nije dosljedan tome što smo dosad međusobno podijelili;
6. da usklade porezni tretman po pitanju socijalnih davanja za sve prekogranične radnike proširujući primjenu stope od 5% koja je predviđena za naše bivše prekogranične radnike aktivne u Švicarskoj ili u Kneževini Monako i na bivše prekogranične radnike koji su radili u Republici San Marino;
7. da kapitaliziraju započeti rad s ANPAL-om u sklopu mreže EURES za međunarodnu mobilnost, kako u pogledu akreditiranja sindikalnih organizacija, toliko u smislu definiranja ugovora o suradnji između MR.S.O.-a i dotične mreže;
8. da se ponovno pokrenu i preuzmu ulogu protagoniste u programskom razdoblju 2021.-2027. počevši od uloge MR.S.O.-a u projektima suradnje INTERREG koji se odnose na granice naše zemlje.

Riccione (RN), 27. listopada 2023.

Državni dužnosnici za prekogranične radnike

Giuseppe Augurusa CGIL;

Marco Contessa CISL;

Pancrazio Raimondo UIL.

Međuregionalni sindikalni odbori

Provansa/ Azurna obala/ Ligurija;

Pijemont/ Valle d'Aosta/ Rona-Alpe/ Područje Ženevskog jezera;

Lombardija/ Ticino/ Pijemont;

Lombardija/ Sondrio/ Grigioni;

Središnje Alpe;

Furlanija Julijska krajina/ Koruška;

Sjeveroistok Furlanija Julijska krajina/ Slovenija;

Talijansko–Hrvatski Sjeverni Jadran;

San Marino/ Emilia-Romagna/ Marche;

Sicilija/ Malta.